

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

จันทบูรินฤนาถ, พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระ. ปทานุกรมบาลี ไทย อังกฤษ สันสกฤต.

พิมพ์ครั้งที่ 2. พระนคร: โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2520.

บรรพต วีระสัย. สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย

รามคำแหง, 2517.

ประชุมศิลาจารึกภาค 1. พระนคร: ม.ป.ท., 2477. (หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร พิมพ์เป็น

ที่ระลึกในงานพระราชทานเพลิงศพเจ้าพระยามุขมนตรี พ.ศ. 2477).

มงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. เทพเจ้าและสิ่งน่ารู้. พระนคร: โรงพิมพ์

บรรณาการ, 2516.

_____. บทละครพูดคำฉันท์ เรื่องมโหฬารและบทละคร เรื่องท้าวแสนปม. พระนคร:

โรงพิมพ์ศิลปบรรณาการ, 2513.

_____. ลิลิตนารายณ์สิบปาง. พิมพ์ครั้งที่ 6 พระนคร: โรงพิมพ์บรรณาการ, 2516.

วิสุทธ์ มุขยกุล. วิสุทธ์นิพนธ์. กรุงเทพมหานคร: ธเนศวรการพิมพ์, 2520.

วิมลศิริ ร่วมสุข. ประวัติวรรณคดีสันสกฤตยุคพระเวท. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์

สหสยามพัฒนา จำกัด, 2522.

ศักดิ์ศรี แยมัคดา. ศักดิ์ศรีนิพนธ์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ทางหุ้นส่วนจำกัดโอเดียนสโตร์,

2515.

ส. ปลายน้อย. อมนุษย์นิยาย. พระนคร: โรงพิมพ์ทางหุ้นส่วนรวมสาส์น, 2520.

สมักร บุรวาศ. ปรัชญาพราหมณ์ในสมัยพุทธกาล. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรไทย,

2516.

สยามรฤสุส ปิฎกั สุตตนคปิฎกเก มชฺฌิมนิกายสุส มชฺฌิมปณฺณาสกั, เตรสโย ภาโค. พระนคร:
โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2522.

เสภา เรื่องขุนช้างขุนแผน. ฉบับหอสมุดแห่งชาติ. พิมพ์ครั้งที่ 14. พระนคร: สำนักพิมพ์
ศิลปาบรรณาคาร, 2513.

หริศ เรื่องฤทธิ. วรรณคดีไทย เล่ม 1. พระนคร: โรงพิมพ์เลี้ยงเที่ยงเจริญ, 2513.

บทความ

ศักดิ์ศรี แยม้นคคา. "พระอาทิตย์ในวรรณคดีพระเวท" อักษรศาสตร์. เล่มที่ 10
(ฉบับฉลองครบรอบ 60 ปี แห่งการสถาปนา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีการศึกษา
2519): 1-7.

วิทยานิพนธ์

นภาพรรณ โอวัฒนากิจ. "แนวคิดเรื่องพระวรุณในวรรณคดีสันสกฤต" วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต แผนกวิชาภาษาตะวันออก บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2523.

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี "ทศบารมีในพุทธศาสนาเถรวาท"
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต แผนกวิชาภาษาตะวันออก บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.

ภาษาต่างประเทศ

หนังสือ

Agni Purānam. Translated by Manmatha Nath Dutt. Varanasi: The
Chowkhamba Sanskrit Series Office, 1967.

Atharva-Veda (Sāunaka) with the Pad-Patha and sāyanācārya's
Commentary. 4 Vols. Hoshiapur: Vishveshvaranand Vedic Research
Institute, 1960.

Basham, A.L. The Wonder that was India. Calcutta: Fontana Books, 1971.

- Dowson, John. A Classical Dictionary of Hindu Mythology and Religion, Geography, History and Literature. London: Routledge and Kegan Paul Ltd., 1961.
- Dubois, Abbe J.A. Hindu Manners, Customs and Ceremonies. Oxford: The Clarendon Press, 1906.
- Gonda, J. Epithets in the Rgveda. Moutons Co., 1959.
- Hopkins, E.W. Epic Mythology. Delhi: Motilal Banarsidass. 1974.
- Hymns of Atharva-Veda. Translated by M. Bloomfield. The Sacred Books of the East. Vol.XLII. Edited by F. Max Müller. Delhi: Motilal Banarsidass, 1976.
- Iyer, Ramachandra T.K. A Short History of Sanskrit Literature. Madrass: Bharathi Vijayam Press, 1977.
- Keith, A.B. The Religion and Philosophy of the Veda and Upanishads. pt. I. Delhi: Motilal Banarsidass, 1976.
- Lanman, Charles Rockwell. A Sanskrit Reader. 12 nd ed. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 1976.
- Macdonell, A.A. A History of Sanskrit Literature. 2 nd ed. Delhi: Motilal Banarsidass, 1971.
- _____. A vedic Grammar for Students. Delhi: Oxford University Press, 1975.
- _____. A Vedic Reader for Students. Madrass: Oxford University Press, 1972.
- _____. Vedic Mythology. Delhi: Indological Books House, 1981.

Maharsi, Vedavyasa. Markandeya Purānam. Edited by Srijīvananda
Vidyasagara. Calcutta: Sarasvati Press, 1879.

Mani, Vettam. Purānic Encyclopaedia. Delhi: Motilal Banarsidass, 1981.

Martin, E.O. The Gods of India. London: 1914.

Moor, Edward. F.R.S. The Hindu Pantheon. Clarifornia: The
Philosophical Research Society INC., 1976.

Muir, J. Original Sanskrit Texts. pt.V. New Delhi: Oriental
Publishers & Distributors, 1976.

Radhakrishnan, S. Indian Philosophy Vol. I. London: George Allen &
Unwin Ltd., 1929.

Rgveda-Samhitā with the Commentary of Sāyanācārya. 5 Vols. Poona:
Vaidika Samsodhana Maṇḍala, 1972.

Satapatha-Brahmana. Edited by F. Max Müller. Varanasi: Chowkhamba
Sanskrit Series office, 1964.

Srikr̥ṣṇadvaipāyana Vyāsa. Srimanmahābhāratam. 4 Vols. Gorakhpura:
Gītā Press, 1956.

Srimadvālmiki Rāmāyana with Sanskrit Texts. pt. II. Gorakhpura:
Gītā Press, 1978,

Srimaddvaipāyanamuni. Agni Purānam. Edited by Ānandāśramapāṇḍita.
Poona: Anandāśrama Press, 1900.

Sharma, Ramashraya. A Socio-Political Study of the Vālmiki
Rāmāyana. Delhi: Motilal Banarsidass, 1971.

Stevenson, Sinclair. The Rites of the Twice-Born. London: Oxford
University Press, 1920.

The Bhāgavata Purāna. Translated by Ganesh Vasudeo Tagare. Delhi:
Motilal Banarsidass, 1976.

The Brhad-Devatā with Sanskrit Texts. pt. II. Translated into English
with Critical and Illustrative Note by Arthur Anthony Macdonell.
Delhi: Motilal Banarsidass, 1979.

The Grhya-Sūtras. Translated by Hermann Oldenberg & F. Max Müller.
The Sacred Books of the East. Vol. XXIX. Edited by F. Max
Müller. Delhi: Motilal Banarsidass, 1976.

The Hymns of the R̥gveda. 5th. ed. Translated by Ralph T.H. Griffith.
Delhi: Motilal Banarsidass, 1976.

The Mahabharata of Krishna-Dwipayana Vyasa. 11 Vols. Translated by
Pratap Chandra Roy. Calcutta: Bharata press, 1884-1887.

The Mārkaṇḍeya Purāna. Translated by F. Eden Pargiter. Calcutta:
Buptist Mission Press, 1904.

The Nighaṅṭu and the Nirukta. Translated by Lakshman Sarup. Delhi:
Motilal Banarsidass, 1969.

The Sacred Laws of the Āryas. Translated by Georg Bühler. The Sacred
Books of the East. Vol. XIV. Edited by F. Max Müller. Delhi:
Motilal Banarsidass, 1976.

The Taittiriya Saṅhitā. pt. II. Translated by Arthur Berriedale
Keith. Delhi: Motilal Banarsidass, 1967.

The Upaniṣads. Translated by F. Max Müller The Sacred Books of the East.
Vol. I. Edited by F. Max Müller. Delhi: Motilal Banarsidass,
1976.

The Vedānta-Sūtras. Translated by G. Thibaut. The Sacred Books of the East. Vol. XXXVIII. Edited by F. Max Müller. Delhi: Motilal Banarsidass, 1976.

Vajasaneyi Madhyandina-Sukla (Yajurveda Samhitā) Edited by Bharata Mudrānālaya Aundharājadhanya Press, 1968.

Viṣṇu Purāṇa. Translated by H. H. Wilson. Calcutta: Punthi Pustak, 1961.

Viṣṇu Purāṇam. Translated by Manmatha Nath Dutt. Varanasi: The Chowkhamba Sanskrit Series Office, 1972.

Walker, Benjamin. Hindu World an Encyclopedia Survey of Hinduism. Vol. I. George Allen & Unwin L.T.D., 1968.

Whitney, William Dwight. Sanskrit Grammar. Delhi: Motilal Banarsidass, 1973.

_____. The Roots Verb-Forms and Primary Derivatives of Sanskrit Language. Delhi: Motilal Banarsidass, 1967.

Wilkins, W. J. Hindu Mythology (Vedic and Purānic). Varanasi: Indological Book House, 1972.

Winternitz, M. A General Index of the Sacred Books of the East. Delhi: Motilal Banarsidass, 1967.

พจนานุกรม

Apte, Vaman Shivram. The Practical Sanskrit-English Dictionary. Delhi: Motilal Banarsidass, 1920.

Macdonell, Arthur Anthony. A Practical Sanskrit-English Dictionary. 6 th ed. Delhi: Oxford University Press, 1974.

Monier-Williams, Sir Monier. A Sanskrit-English Dictionary. Delhi:
Motilal Banarsidass, 1970.

Stutley, Margaret and James. Harper's Dictionary of Hinduism. London:
Harper's & Row Publishers, 1977.

บทความ

Crawley, A. E. "Fire, Fire Gods" Encyclopaedia of Religion and Ethics.
6(1913): 26.

Hopkins, E. W. "Fire Walking" Encyclopaedia of Religion and Ethics.
6(1913): 31-31.

ศูนย์วิทยพัทยาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.

บทสวดสรร เสริฐพระอัคนีในคัมภีร์ฤค เวท

ในคัมภีร์ฤคเวททั้ง 10 มณฑล (ยกเว้นมณฑลที่ 9) มีบทสวดสรร เสริฐพระอัคนี
ทั้งสิ้น 187 สุกตะ (sūkta) ในจำนวนสุกตะเหล่านี้ ไม่นับรวมบทสวดอาปรี (āpī hymns)
และบทสวดที่สวดควบคู่หรือร่วมกับเทพเจ้า และ เทวีอื่น ๆ มีรายละเอียดเกี่ยวกับบทสวด
ในแต่ละมณฑลดังนี้

มณฑลที่ 1 มี 44 สุกตะ ได้แก่

สุกตะ ที่	ชื่อฤษีผู้ประพันธ์	จำนวน มันตระ	ชื่อฉันท
1	มธุจันทา (madhucchandās)	9	คายนครี (gāyatrī)
12	เมธาติถิ (medhātithi)	12	คายนครี (gāyatrī)
26	สุนท์เศปะ (sunahsepa)	10	คายนครี (gāyatrī)
31	หิรัณยस्तูปะ (hiranyastūpa)	18	ชคตี (jagatī)
36	กัณวะ (kanva)	20	พฤหตี (brhatī)
44	ประรัสกัณวะ (praraskanva) =	14	พฤหตี (brhatī)
45	ประรัสกัณวะ (praraskanva)	10	อนุชฎุป (anustup)
58	โนธะ (nodhas)	9	ชคตี และตรีชฎุป (jagati & tristup)
59	โนธะ (nodhas)	7	ตรีชฎุป (tristup)
30	โนธะ (nodhas)	5	ตรีชฎุป (tristup)
65	ปราศระ (parāsara)	5	ทวิปทา วิราจ (dvipadā virāj)
66	ปราศระ (parāsara)	5	ทวิปทา วิราจ (dvipadā virāj)
37	ปราศระ (parāsara)	5	ทวิปทา วิราจ (dvipadā virāj)

มณฑลที่ 1 (ต่อ)

สุกตะ ที่	ชื่อฤๅษีประพันธ์	จำนวน มंत्रะ	ชื่อฉันท
68	ปราศระ (parāsara)	5	ทวิปทา วิวาษ (dvipadā virāj)
69	ปราศระ (parāsara)	5	ทวิปทา วิวาษ (dvipadā virāj)
70	ปราศระ (parāsara)	6	ทวิปทา วิวาษ (dvipadā virāj)
71	ปราศระ (parāsara)	10	ตรีษฏป (tristup)
72	ปราศระ (parāsara)	10	ตรีษฏป (tristup)
73	ปราศระ (parāsara)	10	ตรีษฏป (tristup)
74	โคตมะ (gotama)	9	กายตรี (gāyatrī)
75	โคตมะ (gotama)	5	กายตรี (gāyatrī)
76	โคตมะ (gotama)	5	ตรีษฏป (tristup)
77	โคตมะ (gotama)	5	ตรีษฏป (tristup)
78	โคตมะ (gotama)	5	กายตรี (gāyatrī)
79	โคตมะ (gotama)	12	ตรีษฏป, อุษณิ, กายตรี
94	กุตสะ (kutsa)	16	กายตรี, ตรีษฏป
95	กุตสะ (kutsa)	11	ตรีษฏป (tristup)
96	กุตสะ (kutsa)	9	ตรีษฏป (tristup)
97	กุตสะ (kutsa)	8	กายตรี (gāyatrī)
98	กุตสะ (kutsa)	3	ตรีษฏป (tristup)
99	กัศยปะ (kasyapa)	1	ตรีษฏป (tristup)
127	ปุรุจเฉปะ (purucchepa)	11	อติษฏิ และอติษฏิ
128	ปุรุจเฉปะ (purucchepa)	8	อติษฏิ (atyasti)
140	ทิวชตมะ (dirghatama)	13	ชคตี และตรีษฏป
141	ทิวชตมะ (dirghatama)	13	ชคตี และตรีษฏป

มณฑลที่ 1 (ต่อ)

สุกคะ ที่	ชื่อฤๅษีประพันธ์	จำนวน มंत्रะ	ชื่อฉันท
143	ทีรชตมะ (dīrghatama)	8	ชคตี และคริชฎุป
144	ทีรชตมะ (dīrghatama)	7	ชคตี (jagatī)
145	ทีรชตมะ (dīrghatama)	5	ชคตี และคริชฎุป
146	ทีรชตมะ (dīrghatama)	5	คริชฎุป (tristup)
146	ทีรชตมะ (dīrghatama)	5	คริชฎุป (tristup)
147	ทีรชตมะ (dīrghatama)	5	คริชฎุป (tristup)
148	ทีรชตมะ (dīrghatama)	5	คริชฎุป (tristup)
149	ทีรชตมะ (dīrghatama)	5	วีราช (virāj)
150	ทีรชตมะ (dīrghatama)	3	อุษณี (usnih)
189	อคัสตยะ (agastya)	8	คริชฎุป (tristup)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

มณฑลที่ 2 มี 9 สุกคะ ได้แก่

สุกคะ ที่	ชื่อฤๅษีประพันธ์	จำนวน มันดระ	ชื่อฉันท
1	คฤๅสมทะ (gr̥tsamada)	16	ชคตี (jagatī)
2	คฤๅสมทะ (gr̥tsamada)	13	ชคตี (jagatī)
4	คฤๅสมทะ (gr̥tsamada)	9	ตริชฎป (tristup)
5	คฤๅสมทะ (gr̥tsamada)	8	อนุชฎป (anustup)
6	คฤๅสมทะ (gr̥tsamada)	8	กายตริ (gāyatrī)
7	ไสมาหุติ (somāhuti)	6	กายตริ (gāyatrī)
8	คฤๅสมทะ (gr̥tsamada)	6	กายตริ และอนุชฎป
9	คฤๅสมทะ (gr̥tsamada)	6	ตริชฎป (tristup)
10	คฤๅสมทะ (gr̥tsamada)	6	ตริชฎป (tristup)

มณฑลที่ 3 มี 24 สุกคะ ได้แก่

สุกคะ ที่	ชื่อฤๅษีประพันธ์	จำนวน มันดระ	ชื่อฉันท
1	วิศวามิตระ (visvāmītra)	23	ตริชฎป (tristup)
2	วิศวามิตระ (visvāmītra)	15	ชคตี (jagatī)
3	วิศวามิตระ (visvāmītra)	11	ชคตี (jagatī)
5	วิศวามิตระ (visvāmītra)	11	ตริชฎป (tristup)
6	วิศวามิตระ (visvāmītra)	11	ตริชฎป (tristup)
7	วิศวามิตระ (visvāmītra)	11	ตริชฎป (tristup)

มณฑลที่ 3 (ต่อ)

ศูกตะ ที่	ชื่อฤๅษีประพันธ์	จำนวน มันดระ	ชื่อฉันท
9	วิศวามิตระ (visvāmitra)	9	นฤๅตี และตรีชฎ
10	วิศวามิตระ (visvāmitra)	9	อุษณี (usnih)
11	วิศวามิตระ (visvāmitra)	9	คายนตรี (gāyatrī)
13	ฤๅษภะ (ṛsabha)	7	อนุชฎ (anustup)
14	ฤๅษภะ (ṛsabha)	7	ตรีชฎ (tristup)
15	อุคคิละ (utkīla)	7	ตรีชฎ (tristup)
16	อุคคิละ (utkīla)	6	พฤๅตี และสโตพฤๅตี
17	กตะ (kata)	5	ตรีชฎ (tristup)
18	กตะ (kata)	5	ตรีชฎ (tristup)
19	คานิน (gāthin)	5	ตรีชฎ (tristup)
20	คานิน (gāthin)	5	ตรีชฎ (tristup)
21	คานิน (gāthin)	5	ตรีชฎ และอนุชฎ ๖ลา
22	คานิน (gāthin)	5	ตรีชฎ และอนุชฎ ๖ลา
23	เทวสรวิส และเทวาวตะ (devasravas and devavāta)	5	ตรีชฎ และสโตพฤๅตี
24	วิศวามิตระ (visvāmitra)	5	คายนตรี (1) และอนุชฎ
27	วิศวามิตระ (visvāmitra)	15	คายนตรี (gāyatrī)
28	วิศวามิตระ (visvāmitra)	6	คายนตรี, อุษณี, ตรีชฎ, ชคตี
29	วิศวามิตระ (visvāmitra)	16	ตรีชฎ, อนุชฎ, ชคตี

มณฑลที่ 4 มี 13 สุกคะ ได้แก่

สุกคะ ที่	ชื่อฤๅษีประพันธ์	จำนวน มंत्रะ	ชื่อฉันท
2	วาม เทพ (vāmadeva)	20	ตรีษฏป (trīṣṭup)
3	วาม เทพ (vāmadeva)	16	ตรีษฏป (trīṣṭup)
4	วาม เทพ (vāmadeva)	15	ตรีษฏป (trīṣṭup)
5	วาม เทพ (vāmadeva)	15	ตรีษฏป (trīṣṭup)
6	วาม เทพ (vāmadeva)	11	ตรีษฏป (trīṣṭup)
7	วาม เทพ (vāmadeva)	11	ชคตี, อนุษฏป, ตรีษฏป
8	วาม เทพ (vāmadeva)	8	กายตรี (gāyatrī)
9	วาม เทพ (vāmadeva)	8	กายตรี (gāyatrī)
10	วาม เทพ (vāmadeva)	8	ปทบังกติ, มหापทบังกติ, อุษณิ
11	วาม เทพ (vāmadeva)	6	ตรีษฏป (trīṣṭup)
12	วาม เทพ (vāmadeva)	6	ตรีษฏป (trīṣṭup)
13	วาม เทพ (vāmadeva)	5	ตรีษฏป (trīṣṭup)
14	วาม เทพ (vāmadeva)	5	ตรีษฏป (trīṣṭup)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5 มี 24 สูกะ ได้แก่

สูกะ ที่	ชื่อฤๅษีประพันธ์	จำนวน มंत्रะ	ชื่อฉันท
1	พุทธและควิษฐีระ (buddhasgaviṣṭhira)	12	ตรีชฎ (tristup)
2	กุมาระ (kumāra)	12	ตรีชฎ, และศักวาริ
4	วสุศรุตะ (vasusruta)	11	ตรีชฎ (tristup)
6	วสุศรุตะ (vasusruta)	10	ปังกติ (pañkti)
7	อิษะ (iṣa)	10	อนุชฎ และปังกติ
8	อิษะ (iṣa)	7	ชคตี
9	คยะ (gaya)	7	อนุชฎ และปังกติ
10	คยะ (gaya)	7	อนุชฎ และปังกติ
11	สุตัมภระ (sutambhara)	6	ชคตี (jagatī)
12	สุตัมภระ (sutambhara)	6	ตรีชฎ (tristup)
13	สุตัมภระ (sutambhara)	6	กายตรี (gāyatrī)
14	สุตัมภระ (sutambhara)	6	กายตรี (gāyatrī)
15	ธรุณะ (dharuna)	5	ตรีชฎ (tristup)
16	ปุรุ (pūru)	5	อนุชฎ และปังกติ
17	ปุรุ (pūru)	5	อนุชฎ และปังกติ
18	ทวิตะ (dvita)	55	อนุชฎ และปังกติ
19	ววาริ (vavri)	5	กายตรี และอนุชฎ
20	ประยัสวัต (prayasvats)	4	อนุชฎ และปังกติ
21	สสะ (sasa)	4	อนุชฎ และปังกติ
22	วิศวาสามัน (visvasāman)	4	อนุชฎ และปังกติ
23	วิศวารษณี (visvacarṣaṇi)	4	อนุชฎ และปังกติ

มณฑลที่ 5 (ต่อ)

สุกตะ ที่	ชื่อฤๅษีประพันธ์	จำนวน มंत्रะ	ชื่อฉันท
24	เคาบายณะ (gāupayanā)	4	ทวีปทา วิวราช (dvīpadā virāj)
25	วสยุ (vasayus)	9	อนุษฎุป (anustup)
28	วิศวาวรา (visvavarā)	6	ตรีษฎุป, ซาคคี, อนุษฎุป และ คายนตรี

มณฑลที่ 6 มี 16 สุกตะ ได้แก่

สุกตะ ที่	ชื่อฤๅษีประพันธ์	จำนวน มंत्रะ	ชื่อฉันท
1	ภรทฺวาชะ (bharadvāja)	13	ตรีษฎุป (tristup)
2	ภรทฺวาชะ (bharadvāja)	11	อนุษฎุป และคักวารี
3	ภรทฺวาชะ (bharadvāja)	8	ตรีษฎุป (tristup)
4	ภรทฺวาชะ (bharadvāja)	8	ตรีษฎุป (tristup)
5	ภรทฺวาชะ (bharadvāja)	7	ตรีษฎุป (tristup)
6	ภรทฺวาชะ (bharadvāja)	7	ตรีษฎุป (tristup)
7	ภรทฺวาชะ (bharadvāja)	7	ตรีษฎุป, ทวีปนาวิวราช
8	ภรทฺวาชะ (bharadvāja)	7	ซาคคี และตรีษฎุป
9	ภรทฺวาชะ (bharadvāja)	7	ตรีษฎุป (tristup)
10	ภรทฺวาชะ (bharadvāja)	7	ตรีษฎุป และทวีปนาวิวราช
11	ภรทฺวาชะ (bharadvāja)	6	ตรีษฎุป (tristup)
12	ภรทฺวาชะ (bharadvāja)	6	ตรีษฎุป (tristup)

มณฑลที่ 6 (ต่อ)

สุกคะ ที่	ชื่อฤๅษีประพันธ์	จำนวน มันตระ	ชื่อฉันท
13	ภรทวาชะ (bharadvāja)	6	ตรีชฎ
14	ภรทวาชะ (bharadvāja)	6	อนุชฎ และ ศักวรี
15	วิทหะยะ (vītahavya)	19	ชคตี, ศักวรี, ตรีชฎ าลา
16	วิทหะยะ (vītahavya)	48	กายศรี, อนุชฎ, ตรีชฎ าลา

มณฑลที่ 7 มี 16 สุกคะ ได้แก่

สุกคะ ที่	ชื่อฤๅษีประพันธ์	จำนวน มันตระ	ชื่อฉันท
1	วสิษฐะไมศราวรุณิ (vasiṣṭha māitravaruni)	25	วิราช และตรีชฎ
3	วสิษฐะไมศราวรุณิ (vasiṣṭha māitravaruni)	10	ตรีชฎ (tristup)
4	วสิษฐะไมศราวรุณิ (vasiṣṭha māitravaruni)	10	ตรีชฎ (tristup)
5	วสิษฐะไมศราวรุณิ (vasiṣṭha māitravaruni)	9	ตรีชฎ (tristup)
6	วสิษฐะไมศราวรุณิ (vasiṣṭha māitravaruni)	7	ตรีชฎ (tristup)

บทที่ 7 (ต่อ)

สุกคะ ที่	ชื่อฤๅษีประพันธ์	จำนวน มंत्रะ	ชื่อฉันท
7	วสิษฐะไมศรารุณิ (vasiṣṭha māitrāvaruṇi)	7	ตรีชฎ (trīṣṭup)
8	วสิษฐะไมศรารุณิ (vasiṣṭha māitrāvaruṇi)	7	ตรีชฎ (trīṣṭup)
9	วสิษฐะไมศรารุณิ (vasiṣṭha māitrāvaruṇi)	6	ตรีชฎ (trīṣṭup)
10	วสิษฐะไมศรารุณิ (vasiṣṭha māitrāvaruṇi)	5	ตรีชฎ (trīṣṭup)
11	วสิษฐะไมศรารุณิ (vasiṣṭha māitrāvaruṇi)	5	ตรีชฎ (trīṣṭup)
12	วสิษฐะไมศรารุณิ (vasiṣṭha māitrāvaruṇi)	3	ตรีชฎ (trīṣṭup)
13	วสิษฐะไมศรารุณิ (vasiṣṭha māitrāvaruṇi)	3	ตรีชฎ (trīṣṭup)
14	วสิษฐะไมศรารุณิ (vasiṣṭha māitrāvaruṇi)	3	พฤติ และ ตรีชฎ
15	วสิษฐะไมศรารุณิ (vasiṣṭha māitrāvaruṇi)	15	กายตรี (gāyatrī)
16	วสิษฐะไมศรารุณิ (vasiṣṭha māitrāvaruṇi)	12	พฤติ, สโคพฤติ
17	วสิษฐะไมศรารุณิ (vasiṣṭha māitrāvaruṇi)	7	ทวิปทา ตรีชฎ

บทที่ 9 มี 12 สุกตะ ได้แก่

สุกตะ ที่	ชื่อฤษีผู้ประพันธ์	จำนวน มันตระ	ชื่อฉันท
11	วัตสะ (vatsa)	10	คายนรี, ประดิษฏป, ตริชฎป
23	วิศวณะ (visvamana)	30	อุษณี (usnih)
39	นาภากะ (nābhāka)	10	มหามังกติ (mahapaṅkti)
43	วิรุปะ (virūpa)	33	คายนรี (gāyatrī)
44	วิรุปะ (virūpa)	30	คายนรี (gāyatrī)
49	ภรรคะ (bharga)	20	พฤติ (brhatī)
60	สุทีติ (suditi) และอื่น ๆ	15	คายนรี, พฤติ และสโตพฤติ
61	ปุรัมิลทะ (purumilha)	18	คายนรี (gāyatrī)
63	โคปวนะ (gopavana)	15	คายนรี และอนุษฎป
64	วิรุปะ (virūpa)	16	คายนรี (gāyatrī)
73	อุศนา กายะ (uśanā kāvyā)	9	คายนรี (gāyatrī)
91	ประโยคะ (prayoga)	22	คายนรี (gāyatrī)

บทที่ 10 มี 29 สุกตะ ได้แก่

สุกตะ ที่	ชื่อฤษีผู้ประพันธ์	จำนวน มันตระ	ชื่อฉันท
1	ตรีตะ อาปตยะ (trita āptya)	7	ตริชฎป (tristup)
2	ตรีตะ อาปตยะ (trita āptya)	7	ตริชฎป (tristup)
3	ตรีตะ อาปตยะ (trita āptya)	7	ตริชฎป (tristup)
4	ตรีตะ อาปตยะ (trita āptya)	7	ตริชฎป (tristup)
5	ตรีตะ อาปตยะ (trita āptya)	7	ตริชฎป (tristup)
6	ตรีตะ อาปตยะ (trita āptya)	7	ตริชฎป (tristup)
7	ตรีตะ อาปตยะ (trita āptya)	7	ตริชฎป (tristup)

มณฑลที่ 10* (ต่อ)

ชื่อกตะ ที่	ชื่อฤษีผู้ประพันธ์	จำนวน มंत्रะ	ชื่อฉันท
11	หวิรธานา อัคนิ (havirdhānā agni)	9	ชคตี และ คริชฎุป
12	หวิรธานา อัคนิ (havirdhānā agni)	9	คริชฎุป (tristup)
16	ทมนะ (damana)	14	คริชฎุป และ อนุษฎุป
20	วิมทะ (vimada)	10	วีราช, อนุษฎุป และ คริชฎุป
21	วิมทะ (vimada)	8	อาสคาระปังกติ (āstāra paṅkti)
45	วัตสปรี (vatsapri)	12	คริชฎุป (tristup)
46	วัตสปรี (vatsapri)	10	คริชฎุป (tristup)
69	สุมิตระ (sumitra)	12	คริชฎุป และ ชคตี
79	อัคนิ (agni)	7	คริชฎุป (tristup)
80	อัคนิ (agni)	7	คริชฎุป (tristup)
87	ปายุ (pāyu)	25	คริชฎุป และ อนุษฎุป
91	อรุณะ (aruna)	15	ชคตี และ คริชฎุป
115	อุปัสตตะ (upastuta)	9	ชคตี คริชฎุป และ ศักวาริ
118	อุรุกษยะ (uruksaya)	9	กายตรี (gāyatrī)
122	จิตรมหา (citramahā)	8	ชคตี และ คริชฎุป
140	อัคนิ ปาวกะ (agni pāvaka)	6	สโตพฤตตี และอื่น ๆ
142	ชริตาร (jaritar)	8	คริชฎุป, ชคตี และอนุษฎุป
150	มฤลิกะ (mr̥lika)	5	พฤตตี และอื่น ๆ
156	เกตุ (ketu)	5	กายตรี (gāyatrī)
187	วัตสะ (vatsa)	5	กายตรี (gāyatrī)
188	เศยนะ (syena)	3	กายตรี (gāyatrī)
191	สัมวันนะ (samvanana)	4	อนุษฎุป และ คริชฎุป

* ข้อมูลเกี่ยวกับบทสวดสรรเสริญพระอัคนีในคัมภีร์ฤคเวท จากมณฑลที่ 1-10
(ยกเว้นมณฑลที่ 9 เพราะไม่มีบทสวดฯ พระอัคนี) สืบมาจากหนังสือต่อไปนี้

- 1) Rgveda Samhitā with the Commentary of Sāyanācārya.
5 vols. (Poona: Vaidika Sansodhana Mandala, 1972)
- 2) The Hymns of the Rgveda. 5th ed. Translated by T.H.
Griffith (Delhi: Motilal Banarsidass, 1976), pp.657-676.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประมวลสรุปจำนวนสุกตะ และมันตระ สดุดีพระอัครมุนีในคัมภีร์ฤคเวท

มณฑลที่ 1-10

มณฑลที่	จำนวนสุกตะ	จำนวนมันตระ	หมายเหตุ
1	44	360	<p>1. มณฑลที่ 9 ส่วนใหญ่เป็นบทสวด เทพโสมะ</p> <p>2. ในคัมภีร์ฤคเวททั้ง 10 มณฑลนั้น มณฑลที่จัดว่ามีอายุมาก หรือประพันธ์ก่อน มณฑลอื่น ได้แก่ มณฑลที่ 2-7 ส่วน 1, 9 และ 10 ประพันธ์ขึ้นในภายหลัง*</p>
2.	9	78	
3	24	213	
4	13	134	
5	24	160	
6	16	173	
7	16	134	
8	12	228	
10	29	249	
รวม	187	1729	

*Iyer, A Short History of Sanskrit Literature. pp.6-7.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อมูลเกี่ยวกับพระอัครมุนีในคัมภีร์มหาภารตะ

(1) มหาภารตะ อนุศาสนบรรพ (MBh.XIII.85.1-36)

vasiṣṭha uvāca /
api cedam purā rāma śrutam me brahmadarsanam /
pitamahasya yadvṛttam brahmanah paramātmanah //1//
devasya mahatastāta vārunim bibhratastanum /
esvarye vārune rāma rudrasyeśasya vai prabho //2//
ājagmurmunayah sarve devascāgnipurogamah /
yajñāṅgāni ca sarvāni vasatkārasca murtimān //3//
murtimanti ca sāmāni yajumsi ca sahasrasah /
rgvedascāgamattatra padakarmavibhūṣitah //4//
laksanāni svarah stobhā niruktam svarabhaktayah /
omkārascāvasannetre nigrahapragrahāu tathā //5//
vedasca sopeniśado vidyā sāvitryathāpi ca /
bhūtam bhavyam bhaviṣyasca dadhāra bhavānsivah /
juhvacātmanyathātmanam svayameva tadā prabho //6//
devapatnyasca kanyasca devānam caiva mātarah /
ājagmuh sahitastatra tadā bhṛgukulodvaha //7//
yajnam paśupateh prītā varunasya mahātmanah /
svayambhuvastu tā drṣtvā retah samapadbhuvi //8//

tasya sukṛasya nispandātpāmsūnsamgrhna bhūmitaḥ /
 prāsyatpūṣā karābhyāṃ vai tasminneva hutāsane //9//
 tatastasminsampravṛtte satre jvalitapāvake /
 brahmano juhvatatastra pradurbhāvo babhūva ha //10//
 skannamātram ca tacchukram sruveṇa pratigrhya saḥ /
 ājyavanmannavancāpi so' juhodbhrgunandana //11//
 tataḥ samjanayāmasa bhūtagrāmam sa vīryavān /
 tatastu tejasastasmājjajñe lokeṣu tāijasam //12//
 tamasastāmasā bhāvā vyāpi sattvam tathobhayam /
 sagunastejaso nityam tamasyākāsameva ca //13//
 sarvabhūtesvatha tathā sattvam tejastathā tamah /
 sukṛe hute' gnāu tasmimstu pradurāsamstrayaḥ prabho //14//
 puruṣā vapuṣā yuktā yuktāḥ pasavajairgunāih /
 bhrgityeva bhrguḥ pūrvamaṅgarebhyo' ṅgirābhavat //15//
 aṅgārasamsrayaccāiva kavirityaparo' bhavat /
 saha jvalābhirutpanno bhrgustasmādbhrguḥ smṛtaḥ //16//
 marīcibhyo marīcistu marīcaḥ kasyapo hyabhūt /
 aṅgarebhyo' ṅgirastāta valakhilyaḥ silocayāt /
 atraivātreti ca vibho jātamatrim vadantyapi //17//
 tathā bhasmavyapohebhyo brahmarsiganasammitāḥ /
 vāikhānasāḥ samutpannāstapahsrutagunepsavaḥ /
 āsruto' sya samutpannāvasvināu rūpasamatāu //18//
 sesāḥ prajānāṃ patayaḥ srotobhyastasya jajñire /
 ṛsayā lomakupebhyāḥ svedacchando malātmakam //19//

etasmātkāraṇādāhuragniṃ sarvastu devatāḥ /
 ṛṣayah śrutasaṃpannā vedapramāṇyadarsanāt //20//

yāni dāruṇi te māsā niryasāḥ pakṣasamjnitāḥ /
 ahorātrā muhūrtastu pittam jyotisca vārunam //21//

rāudram lohitamityāhurlohitātkanakam smṛtam /
 tanmāitramiti vijñeyam dhūmacca vasavaḥ smṛtāḥ //22//

arciso yasca te rudrāstathādityā mahāprabhāḥ /
 uddiṣṭaste tathāṅgarā ye dhiṣṇyesu divi sthitāḥ //23//

ādināthasca lokasya tatparam brahma taddhruvam /
 sarvakāmadamityāhustatra havyamudāvahat //24//

tato' bravīmahādevo varunaḥ paramātmakah /
 mama satramidam divyamaham gṛhapatistviha //25//

trīṇi pūrvānyapatyāni mama tāni na saṃsayah /
 iti jānīta khagamā mama yajñaphalam hi tat //26//

Agni uvāca /

madāṅgebhyaḥ prabhūtāni madāśrayakṛtāni ca /
 mamaiva tānyapatyāni varuṇo hyavasātmakah //27//

athabravillokagururbrahma lokapitāmahaḥ /
 mamaiva tānyapatyāni mama sukram hutam hi tat //28//

aham vaktā ca mantrayasya hotā sukṛasya cāiva ha /
 yasya bījam phalam tasya sukram cetkāraṇam matam //29//

tato' bruvandevagaṇāḥ pitāmahamupetya vai /
 kṛtāñjalipuṭāḥ sarve sirobhirabhivandya ca //30//

vāyam ca bhagavānsarve jagacca sacārācaram /
 tavāiva prasavāḥ sarve tasmādnirvibhāvasuḥ /
 varuṇascesvaro devo labhatām kāmamīpsitam //31//
 nisargādvaruṇāścāpi brahmaṇo yādasām patih /
 jagrāha vai bhṛguṃ pūrvamapatyam sūryavaracasam //32//
 isvaro' ngīrasam cāgnerapatyārthe' bhyakalpayat /
 pitāmahastvapatyam vai kavim jagrāha tattvavit //33//
 tadā sa dāruṇaḥ khyāto bhṛguḥ prasavakarmakṛt /
 āgneyastvaṅgirāḥ śrīmānkavirbrahmaṇo mahāyasāḥ /
 bhārgavāṅgiraso loke lokasamtānalakṣaṇāu //34//
 ete vipravarāḥ sarve prajānām patayastrayaḥ /
 sarvaṃ samtānamesāmidamityupadhāraya //35//
 bhṛgostu putrāstatrāsansapta tulyā bhṛgorguṇāih /
 cyavano vajrasīrsasca sucirorvastayeva ca //36//

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำแปล

ฤษีวสิษฐะ เล่าต่อไปว่า :-

1. โอ รามะ เพื่อจะยกย่องความสำเร็จของพระพรหมผู้เป็นปรมาत्म (วิญญาณสูงสุด) เรื่องที่ข้าฯ ฟังมาแล้วนี้จึง เรียกว่า พรหมทรรศนะ
- 2-3 โอ รามะผู้ทรงอำนาจอันยิ่งใหญ่ พระมุนีและเทพทั้งหลายมีพระอัคนีเป็นหัวหน้า ร่างของการบวงสรวงทั้งหมด และมันตระที่เรียกว่า ษัตการะอันมีรูปร่างเต็ม ได้มาในพิธีบวงสรวงของมหาเทพ คือรุทรอยู่อยู่ในร่างของพระวรุณ
4. สามเวท และยชุรเวททั้งหมด อันมีรูปร่างและนับจำนวนพันได้ไปที่นั่น ฤคเวทอันประดับด้วยหลักการสวดได้มา ณ ที่นั่น
5. ลักษณะ สุระ สโตกะ นิรุกตะ ข้อความที่จัดไว้เป็นระเบียบ พยางค์อักษร โอม (omkāra) นิครหะและประครหะ ได้อยู่ในความดูแลของมหาเทพ
6. พระเวท อุปนิษัท วิทยาและสาวิตรี อคิด ปัจจุบันและอนาคต (ได้มาที่นั่น) ท่านภควาน ศิวะได้รักษาไว้ และในคราวนั้น ท่านผู้เป็นเจ้าแห่งโลกทั้งหมดได้เท เครื่องสังเวद्य (ลงในไฟ) ด้วยพระองค์เอง
7. โอ ท่านผู้เป็นนิรันดรแห่งเผ่าฤค ในคราวนั้น ชายาของเทพ อิตาและมารดาของเทพทั้งหลายได้มารวมกันที่นั่น
8. เขาเหล่านั้น เมื่อได้เห็นพิธีบวงสรวงของมหาเทพอยู่ภายในร่างของพระวรุณมีความใส่นัสสัย ส่วนเชื้อของพระสยมฤคได้ตกลงบนพื้นดิน
9. เนื่องจาก เชื้อได้ตกลงบนพื้นดิน เป็นผงธุลี ปุษันเอามือจับผงธุลีนั้นแล้วผสม เข้ากับอนุภาคของเชื้อแห่งแผ่นดิน จากนั้นจึงโยนเข้าไปในกองไฟ
10. ในขณะนั้น เมื่อไฟบวงสรวงอันรุ่งเรือง กำลังดำเนินไปอยู่ ความประหลาดใจได้เกิดขึ้นแก่พระพรหมผู้เท เครื่องบวงสรวงลงไปในไฟ

11. ไอ ท่านผู้เป็นที่พอใจของ เจ้าภฤคุ พอเชื่อนั้นไหลออกมา พระพรหมจึง เอาทัพที่
บวงสรวงดักและเทลงไปในไฟที่กำลังลุกไหม้ (แทนเนยใส)
12. จากนั้น พระพรหมยังสัตว์โลกอันมี เศษานุภาพให้เกิดขึ้นมาในโลก จากไฟ
บวงสรวงนั้น
13. อย่างไรก็ตาม หลักใหญ่ของสัตว์จะจะมีอยู่ใน เชื่อนั้นได้ เข้าสู่ภาวะทั้งสอง คือ
สัตว์และเดรัจฉาน สัตว์นั้นเป็นนิรันดร และช่องว่างอันหาที่สุดมิได้
14. คุณลักษณะของสัตว์ เดรัจฉาน และคัมภีร์ จึงมีอยู่ในมวลสัตว์โลกทั้งหมด (เชื้อของ
พระพรหมนั้นมีลักษณะ 3 ประการคือ สัตว์ เดรัจฉาน และคัมภีร์) เมื่อเชื่อนั้นถูกเทลงไปในไฟ
บวงสรวง คนทั้ง 3 ก็เกิดขึ้นมา
- 15-16 เขาเหล่านั้น มีร่างกายและอุปนิสัยแตกต่างกันตามสภาพแวดล้อม คนที่เกิด
จากเปลวของพระอัคนีที่เรียกว่า "ภฤคุ" ฉะนั้น เขาจึงได้ชื่อว่า ภฤคุ คนที่สองเกิดจากเถาถ่าน
ที่กำลังลุกไหม้ จึงมีชื่อว่า อังคีรส คนที่สามเกิดจากเถาถ่านของพระอัคนี เขาจึงชื่อว่า กวี
17. จากเปลวไฟ คนอื่น ๆ ก็เกิดขึ้นมา คือ มรีจิจ จากมรีจิจ คือกัศยปะ จากเถาถ่าน
คืออังคีรส และฤษิวาลสิลยะ ไอ ท่านผู้เรื้องรอง จากใบหญ้าฤดูฉะนั้น อครีก็เกิดขึ้น
18. จากเถาถ่านของไฟ ฤษิวานสะ ที่นับเนื่องอยู่ในคณะพรหมฤษี ผู้ประกอบด้วย
คุณคือคบะและพระเวทก็เกิดขึ้นมา จากตาของพระอัคนี ผาแฝดอัศวินผู้มีรูปร่างก็เกิดขึ้นมา
19. สัตว์ทั้งหลาย คือประชาบดี (คน) เกิดจากหูของพระอัคนี ฤษีทั้งหลายเกิดจากมวงขนใน
ร่างกายของพระอัคนี ฉันทเกิดจากเหงื่อ มลภาวะ เกิดจากหลังของพระอัคนี
20. เพราะเหตุดังกล่าวมานี้ และจากทัศนะของผู้รจนาคัมภีร์พระ เวทฤษีทั้งหลายผู้
ประกอบคุณคือพระ เวท จึงเรียกพระอัคนีว่า "สรรหเทพ" (ผู้เป็นเทพทั้งหมด)
21. ฟันทั้งหลาย เป็นเดือน เหงื่อเป็นพระจันทร์ (ปิกษ์) คับของพระอัคนีเป็นกลางวัน
และกลางคืน และแสงสว่างพร่าของพระวรุณ คือมูหุระ (muhurta)

22. เลือดของพระอัคนีได้รับการยอมรับว่า เป็นแหล่งกำเนิดของ เทพุทธะ โมครา เทพผู้มีวรรณะทอง เกิดจากเลือดของพระอัคนี เทพาสเกิดจากควัน (ของพระอัคนี)

23. เทพุทธะและเทพอาทิตย์ (12 องค์) เกิดจากเปลว เทห์และดวงดาวซึ่งพร่างพรายสกายและตั้งอยู่ใน เส้นโคจรตามลำดับนั้น คือ แก้วดำของพระอัคนี (ที่กำลังลูกไหม้)

24. อนึ่ง ผู้สร้างจักรวาลคนแรกประกาศว่า พระอัคนีคือพรหมผู้ให้ความปรารถนาทุกอย่างและผู้เป็นนิรันดร เรื่องนี้ทำอัศจรรย์จริง

25. (หลังจากสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นมาแล้ว) มหาเทพผู้อยู่ในร่างของพระวรุณ และผู้มีปาวนะ เป็นวิญญูณได้กล่าวว่า การบวงสรวงอันประเสริฐนี้เป็นของข้า ข้า เป็นคฤหบดีในเรื่องนี้

26. คนทั้งสามที่เกิดจากไฟบวงสรวงของข้า เขาเหล่านั้นควรเป็นบุตรของข้า โดยไม่ต้องสงสัย โปรดจงรู้อย่างนี้ ขอท่านผู้เป็นเทพ โปรดจงประกาศทั่วฟ้าว่า นี่คือผลิตผลแห่งการบวงสรวงของข้า

27. พระอัคนี กล่าวว่า :-

ลูกหลานเหล่านี้เกิดมาจากร่างกายของข้า พวกเขามีข้า เป็นปฐมเหตุแห่งการมีชีวิต ฉะนั้น เขาเหล่านั้นควรเป็นลูกหลานของข้า มหาเทพผู้อยู่ในร่างของพระวรุณได้เข้าใจผิดในเรื่องนี้

28-29. ลำดับนั้น พระพรหมผู้เป็นครูและปู่ของโลก กล่าวว่า เด็กเหล่านี้เป็นของข้า เพราะเชื้อที่ตกลงไปในไฟบวงสรวง เป็นของข้า ข้า คือผู้เทเครื่องบวงสรวงที่ออกมาจากข้า ลงไปในไฟ ตามปกติหลย่อม เป็นของผู้ที่หว่านพืชเสมอ สาเหตุแห่งการเกิดของสิ่งเหล่านี้ คือข้า เอง

30. ในคราวนั้น คณะเทพทั้งหลายได้เข้าเฝ้าพระพรหม เมื่อประครองอัญชลีและก้มกราบพระพรหมแล้วกราบขูลว่า

31. โอ ภควาน พวกข้า ทั้งหมด จักรวาลรวมทั้งสิ่งที่เคลื่อนที่ได้และไม่ได้เป็นลูกหลานของท่าน ขอให้พระอัคนีและมหาเทพผู้อยู่ในร่างของพระวรุณ จงได้รับความปรารถนาในการบวงสรวงนี้

32. จากคำกล่าวของพระพรหม มหาเทพผู้อยู่ในร่างของพระวรุณ ผู้ปกครองจักรวาลทั้งหมดได้รับคนที่เกิดขึ้นครั้งแรก คือภฤคุผู้มีรัศมี เหมือนดวงอาทิตย์ เป็นบุตร

33. ในคราวนั้น เมื่อรู้ความจริงทุกอย่าง พระพรหมได้มอบอังคีรสเป็นลูกของพระอัคนี ส่วนพระองค์เองรับเอาภาวิ เป็นบุตรของตน

34. และในคราวนั้น เมื่อได้สนทนากันเกี่ยวกับการสร้างลูกหลานของโลกแล้ว ภฤคุได้รับการยอมรับว่าเป็นประชาบดี (คน) ในคราวนั้น กลายมาเป็นลูกหลานของพระวรุณ อังคีรสผู้มีความรุ่งเรืองกลายมาเป็นลูกของพระอัคนี ส่วนภาวิเป็นลูกของพระพรหม ฤษีภฤคุและอังคีรสถือว่าเป็นผู้ให้กำเนิดเผ่าพันธุ์มนุษย์ทั้งหลายในโลก

35. เขาเหล่านี้เป็นผู้สร้างชาติและประโยชน์ต่าง ๆ แก่คนทั้งหลาย ท่านจงจำไว้เถิดว่า ทุกสิ่งทุกอย่างนี้เป็นลูกของท่านทั้งสาม เหล่านี้

36. ส่วน ภฤคุมีบุตร ผู้เสมอด้วยคุณของภฤคุเอง 7 คน คือ จยวนะ วัชรศิระษะ ศุจิ อรวะ (สุกระ วิญ และสวนะ)

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(2) มหาภารตะ महाप्रस्थानिकบรบท (MBh.XVII.1.27-44)

pāṇḍavāsca mahātmano draupadī ca yasvinī /
 kṛtopavāsah kauravya prayayuh prānmukhastatah //27//
 yogayuktā mahātmanastyāgadharmamupeyusah /
 abhijagmurbahūdesānsaritaḥ parvatāmstathā //28//
 yudhiṣṭhiro yayāvagre bhīmaṣtu tadanantaram /
 arjunastasya cānveva yamāu cāiva yathākramam //29//
 prsthatastu varārohā syamā padmadalekṣaṇā /
 draupadī yositām sreṣṭhā yayāu bhāratasattama //30//
 svā cāivānuyayāvekaḥ pāṇḍavānprasthitānvane /
 kramena te yayurvīrā lauhityam salilāṇavam //31//
 gāṇḍīvaṃ ca dhanurdivyaṃ na mumoca dhanamjayah /
 ratnalobhāmahārāja tāu cākṣayyāu mahēṣudhī //32//
 agniṃ te dadṛṣustatra sthitam sāilamivāgrataḥ /
 margamavṛtya tiṣṭhantam sāksātpuruṣavigraham //33//
 tato devaḥ sa saptārciḥ pāṇḍavānidamabravīt /
 Bho Bho pāṇḍusutā vīrah pāvakaṃ mām vivodhata //34//
 yudhiṣṭhira mahābaho bhīmasena paramtapa /
 arjunaśvisutāu vīrāu nivodhata vaco mama //35//
 ahamagniḥ kurusreṣṭhā mayā dagdham ca khāṇḍavam /
 arjunasya prabhāvena tathā nārāyaṇasya ca //36//
 ayam vaḥ phalguno bhrātā gāṇḍīvaṃ paramayudham /
 parityajya vanam yātu nānenārtho'sti kascana //37//

cakraratnam tu yatkṛsne sthitamāsīmahātmani /
 gatam tacca punarhaste kālenāisyati tasya ha //38//
 varunādāhṛtam pūrvam mayāitatpārthakāranāt /
 gāndīvam karmukasreṣṭham varunāyaiva dhiyatām //39//
 tataste bhrātarah sarve dhanamjayamacodayan /
 sa jale prakṣipattattu tathākṣayyāu mahesudhī //40//
 tato' gmirbharatasreṣṭha tatraivāntaradhiyata /
 yayusca pāṇḍava virastatate dakṣiṇāmukhāh //41//
 tataste tuttarenāiva tīrena lavaṇāmbhasah /
 jagmurbharatasardūla disam dakṣiṇapascimam //42//
 tatah punah samāvṛttāh pascimam disameva te /
 dadṛsurdvāvakam capi sāgarena pariplutām //43//
 udicim punarāvṛtya yayurbharatasattamāh /
 prādakṣiṇyam cikīṛsantah pṛthivyā yogadharmināh //44//

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำแปล

27. โอ ท่านผู้เป็นแม่แห่งของภรรยา ในคราวนั้น กษัตริย์ปาดทพผู้มีวิญญานอันสูงสุด และนางเทรพที่อยู่เรือนาม เมื่อได้ทำการอดอาหาร เป็น เบื้องต้น (อุโบสถ) ได้ออกเดินทาง มุ่งหน้าไปทางตะวันตกแล้ว
28. กษัตริย์ผู้มีวิญญานสูงสุด เหล่านั้น บำเพ็ญโยคะ (และ) เข้าถึงหลักแห่งการ เสียสละ (ทางศาสนา) เดินทางผ่านเมือง แม่น้ำ และภูเขาต่าง ๆ
29. ยูธิษเฐียร เดินนำหน้า คนต่อมาคือภิมะ ถัดจากภิมะคืออรชุน และผ่าแผ่นดิน ตามมา ตามลำดับ (การเกิด)
30. โอ ท่านผู้ประเสริฐสุดแห่งแม่พระภรต ส่วนนาง เทรพที่อยู่มีคะโทกสวยงาม สิวคำ นัยน์ตาเหมือนหนึ่งกลีบแห่งดอกบัว ผู้ประเสริฐสุดแห่งสตรีทั้งหลาย เดินตามหลัง (พวกเขา)
31. และสุนัขตัวหนึ่ง ได้ตามมาทันกษัตริย์ปาดทพซึ่งกำลังพักอยู่ในป่า วีรมุข เหล่านั้น ได้เดินทางถึงทะเลมีน้ำสีแดงตามลำดับ
32. โอ มหาราชะ ธนัญชัยยังไม่ได้ถึงอาวุธสวรรค์ คือธนูคันทีวะและธนูคาถทีวะ พร้อมทั้งแล่งลูกศรอันไม่รู้จักหมดสิ้น เป็นสิ่งมีค่าและ เป็นที่ปรารถนาแห่งใจ
33. กษัตริย์ปาดทพ เหล่านั้นมอง เห็นพระอัคนีผู้ถือ เอาวร้างบุคคลยืนอยู่ข้างหน้าคล้าย ภูเขา ปิดกั้นหนทางไว้ ณ ที่นั้น
34. ลำดับนั้น เทพเจ้าผู้มี 7 แสงได้กล่าวคำนี้กับกษัตริย์ปาดทพว่า โภ โภ (โอ โอ) วีรมุข ผู้เป็นโอรสของปาดทพ พวกท่านจงรู้ข้าว่า คือพระอัคนี (ปาวกะ)
35. โอ ยูธิษเฐียรผู้มีแขนทรงหลัง โอ ภิม เสนะผู้ฆ่าศัตรู โอ อรชุนและวีรมุขทั้งสอง ผู้เป็นลูกผ่าแผ่นดินจงฟังคำกล่าวของข้า (ต่อไปนี้)
36. โอ ท่านผู้ประเสริฐสุดแห่งแม่ภรรยา ข้า คือพระอัคนี และป้าชาวทวะ ข้า ได้เผาแล้ว โดยการช่วยเหลือของอรชุนและนารายณะ

37. ขอให้ผาลศุภะผู้เป็นน้องชายของพวกท่านจงทิ้งอาวุธร้ายแรง คือธนูคาณทิวะ แล้ว จง เดินทางไปสู่ป่า เพราะไม่มีประโยชน์ใด ๆ กับอาวุธนี้อีกต่อไป

38. ส่วนจักรแก้วอันทรงค่ามาก (และ) ที่มีอยู่กับพระกษัตริย์นั้น ได้สูญหายไป (จากโลก) แต่พอถึงเวลาหนึ่ง สิ่งนั้นก็จักกลับมาอยู่ในมือของ เขาก็

39. ธนูคาณทิวะพร้อมทั้งแล่งลูกศรอันประเสริฐที่สุดนี้ ข้าฯ ได้นำมาจากพระวรุณ เป็นครั้งแรก เพื่อประโยชน์แก่ปารละ โปรคคินให้พระวรุณ

40. จากนั้น เหล่าพี่น้องชายทั้งหมดได้ให้สัญญา (เดือน) ธัญชัย และธัญชัยได้ โยนธนูและแล่งลูกศรอันไม่รู้จักหมดสิ้นลงไปในทะเล (พระวรุณ)

41. โอ ท่านผู้ประเสริฐสุดแห่งเผ่าพระภรต จากนั้น พระอัคนีได้หายร่างไป ณ ที่นั้น นั้นเอง ส่วนวีรบุรุษปาวทพได้เดินทางมุ่งหน้าไปทางทิศใต้

42. พอถึงฝั่งทางด้านเหนือของทะเลน้ำเค็มนั้น โอ บุรุษ เสือแห่ง เผ่าพระภรต เจ้าชาย เหล่านั้น เดินทางมุ่งหน้าไปยังทิศตะวันตกเฉียงใต้

43. ต่อจากนั้น เจ้าชายเหล่านั้น เมื่อหันกลับไปยังทิศตะวันตกอีกครั้งหนึ่ง ได้มองเห็น เมืองชื่อทวารกาซึ่งคลุมด้วยแม่น้ำ (มีแม่น้ำล้อมรอบ)

44. เมื่อหันกลับมาทาง เหนืออีกครั้งหนึ่ง เหล่าผู้ประเสริฐสุดแห่งเผ่าพระภรต เหล่านั้น บำเพ็ญโยคะและปรารถนาจะ เดินรอบโลก ได้ไปแล้ว

ศูนย์วิทยพัชการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อมูลเกี่ยวกับพระอัคนีในคัมภีร์รามายณะ

(1) รามายณะ พาลกาณฑ์ (R.I. 48.1-22)

aphalastu tataḥ śakro devānagnipurogamān /
abravītrastavadanaḥ sarṣisamghānsacāranān //1//

kurvatā tapaso vighnam gāutamasya mahātmanah /
krodhamutpādyā hi mayā surakāryamidam kṛtam //2//

aphalo'smi kṛtastena krodhātsā ca nirākṛtā /
śāpamokṣeṇa mahatā tapo' syāpahṛtam mayā //3//

tanmām suravarāḥ sarve sarṣisamghāḥ sacāraṇāḥ /
surasāhyakaram sarve saphalam kartumarhatha //4//

satakratorvacanam srutvā devāḥ sāgnipurogamāḥ /
pitṛdevānupetyāhuḥ saha sarvāirmarudganāiḥ //5//

ayam meṣaḥ savṛṣanaḥ sakro hyavṛṣanaḥ kṛtaḥ /
meṣasya vṛṣanāu gr̥hya sakrāyasu prayacchata //6//

aphalastu kṛto meṣaḥ param tustim pradāsyati /
bhavatām harsanāṛthaya ye ca dāsyanti mānavāḥ //7//

agnestu vacanam srutvā pitṛdevāḥ samāgatāḥ /
utpātya meṣavṛṣanāu sahasrākṣe nyavedayan //8//

tadā prabhṛti kakutstha pitṛdevāḥ samāgatāḥ /
aphalānbhunjate meṣānphalāistesāmayojayan //9//

indrastu meṣavṛṣanastadā prabhṛti raghava /
gāutamasya prabhāvena tapasca mahātmanah //10//

tadāgaccha mahāteja āsramam punyakarmanah /
 tarayāinām mahābhāgamahalyam devarūpinīm //11//
 visvāmitravacaḥ śrutvā rāghavaḥ sahalakṣmanah /
 visvāmitram puramkr̥tya āsramam pravivesa ha //12//
 dadarsa ca mahābhāgam tapasā dyotitaprabhām /
 lokāirapi samāgamyā durnirikṣyām surasuraiḥ //13//
 prayatnannirmitam dhātrā divyām māyāmayīmiva
 dhūmenābhiparītāngim dīptāagnisikhāmiva //14//
 satusārāvṛtām sābhrām pūrṇacandraprabhāmiva /
 madhye' mbhaso durādḥarsā dīptām sūryaprahāmiva //15//
 sā hi gāutamavākyena durnirikṣyā babhūva ha /
 trayānāmapi lokānām yāvadrāmasya darśanam //16//
 rāghavāu tu tatastasyaḥ pādāu jagṛhatustadā /
 smaranti gāutamavacaḥ pratijagāha sā ca tāu //17//
 pādyamardhyam tathātithyam cakāra susamāhitā /
 pratijagraha kakutstho vidhidr̥stena karmanā //18//
 puspavṛstirmahatyāsīddevadundubhīnisvanaiḥ /
 gandharvāpsarasām cāpi mahānāsītsamāgamah //19//
 sādhu sādhvīti devastamahalyam samapūjayan /
 tapovalavisuddhāngim gāutamasya vasaṇuḡam //20//
 gāutamo' pi mahātejā ahalyāsahitah sukhī /
 rāmam sampūjya vidhivattapastepe mahātapāḥ //21//
 rāmo' pi paramām pūjām gāutamasya mahāmuneḥ /
 sakāsādvidhivatprāpya jagāma mithilām tataḥ //22//

คำแปล

1. ในคราวนั้น ท้าวศักระผู้ไม่มีเชื้อ (กาม) ได้กล่าวถ้อยคำอันเศร้าสลดใจกับ เทพ พร้อมทั้งหมู่ฤๅษี นักร้องสวรรค์อันมีพระอัคนีเป็นหัวหน้าว่า
2. กิจอันเทพควรทำนี้ ข้าฯ ผู้ทำการขัดขวางคบะของท่านฤๅษีเคาตมะผู้ยิ่งใหญ่ ยิ่งความโกรธให้เกิดขึ้นแก่ท่านฤๅษีเคาตมะได้ทำไว้แล้ว
3. เพราะความโกรธของฤๅษีเคาตมะนั้น ข้าฯ จึงถูกฤๅษีเคาตมะทำให้ไม่มีเชื้อและนาง อหัลยาก็ถูกปล่อยไป ข้าฯ ผู้พ้นจากการสาปอันยิ่งใหญ่ได้นำคบะของฤๅษีออกไปด้วย
4. โอ เทพ หมู่ฤๅษีและนักร้องสวรรค์ทั้งหลาย ท่านทั้งหลายสมควรทำให้ข้าฯ ผู้ทำกิจ เพื่อเทพ เป็นผู้ไม่มีเชื้อ (ความรู้สึกทางเพศ เช่น เดิม)
5. เมื่อได้ฟังคำกล่าวของผู้ทำพิธีวงสรวง 100 ครั้ง (ท้าวศักระ) เทพทั้งหลาย มีพระอัคนี เป็นหัวหน้าพร้อมทั้งหมู่มรุต เทพได้ เข้า เฝ้าปิดฤๅษีและ เทพทั้งหลายแล้วกล่าวว่า
6. แกะตัวนี้มีอืดทะ เพราะท้าวศักระถูกทำ (สาป) ไม่ให้มีอืดทะ ท่านทั้งหลายจงนำ อืดทะทั้งสองของแกะตัวนี้ออกแล้วใส่เข้าไปให้ท้าวศักระโดยเร็วเถิด
7. มานพผู้ใด จักให้เพื่อความหรรษา (แก่ท้าวศักระ) และแกะตัวนี้ ถูกทำให้เป็นผู้ ไม่มีเชื้อแล้ว จักให้ความยินดีอย่างยิ่ง
8. ส่วนปิดฤๅษีและ เทพทั้งหลาย เมื่อได้ฟังคำกล่าวของพระอัคนีแล้วได้มารวมกันเค็ด อืดทะทั้งสองของแกะออก ตีคให้แก่ผู้มีพินคา (ท้าวศักระ)
9. โอ รามะตั้งแต่นั้นมา พระปิดฤๅษีและ เทพทั้งหลายได้มารวมกัน (ประชุมกัน) เสวย แกะทั้งหลายตัวที่ไม่มีเชื้อ (แกะคอน) และยังมีผลให้เกิดแก่ผู้วงสรวงทั้งหลาย
10. โอ รามะตั้งแต่นั้นมา พระอินทร์มีอืดทะของแกะ เพราะอำนาจแห่งคบะของฤๅษี เคาตมะผู้ยิ่งใหญ่

11. ไอ รามะผู้มี เศษมาก ขอท่านจง เข้าไปยังอาศรมของผู้มีคุณความดีและจงนำตัว นางอหฺลยาผู้ประ เสาฐผู้รูปร่าง เหมือน เทวีสวรรค์ออกมา
12. พระรามและพระลักษมณ์ เมื่อได้สดับคำของฤๅษีวิศวามิตรแล้ว เสด็จ เข้าไปยัง อาศรม โดยการนำทางของฤๅษีวิศวามิตร
13. และพระราม ได้ทอดพระ เนตร เห็นนางอหฺลยาผู้มีรัศมี โชติช่วงด้วย เศษและ เป็นผู้ ที่แม่แต่ชาวโลก เทวดาและอสูรมาแล้ว เห็นได้ยาก
14. นางมีความงาม เหมือนนางฟ้าที่พระธาดา (พระพรหม) เนรมิตขึ้นมาด้วยความ พยายาม และมีแสง เหมือน เปลวไฟ
15. นางมีแสงสว่าง เหมือนพระจันทร์วัน เท็ญ ที่ปราศจาก เมฆปกคลุม และ เหมือนรังสี ของพระอาทิตย์ซึ่งส่องสว่างอยู่ท่ามกลางน้ำ
16. เพราะคำสาปของฤๅษี เคาตมะ นางอหฺลยาจึง เป็นผู้ในโลกทั้ง ๓ พบ เห็นได้ยาก รวมทั้งการ เห็นของพระราม
17. พระรามและพระลักษมณ์ (ครั้น เห็นแล้ว) ได้จับ เท้าทั้งสองของนางตลอดเวลา และนางอหฺลยา เมื่อระลึกถึงคำของฤๅษี เคาตมะ ได้ต้อนรับพระรามและพระลักษมณ์
18. นางอหฺลยาได้ถวายน้ำล้าง เท้าและต้อนรับ เป็นอย่างดี พระราม เองก็ทรงรับด้วย ความยินดียิ่ง
19. ผ่นคือดอกไม้ เป็นจำนวนมาก ได้ตกลงมาพร้อมกับเสียงกลองก็ดังขึ้น คนธรรพ์และ เหล่านางอัปสรได้มารวมกัน
20. เทพทั้งหลายกล่าวว่า สาธุ สาธุ แล้วบูชานางอหฺลยาผู้มีกายอันบริสุทธิ์และหลัง แห่งคบะ และผู้อยู่ในอำนาจของฤๅษี เคาตมะ
21. ฝ่ายฤๅษี เคาตมะผู้มี เศษมากอยู่ร่วมกับนางอหฺลยาอย่างมีความสุข ได้บูชาพระราม ผู้มีคบะ แล้วได้มีคบะมากยิ่งขึ้น

22. ฝ่ายพระราม ได้รับการบูชาอันยิ่งใหญ่ของพระขามุนีเคาตมะแล้ว ต่อจากนั้น
(พระองค์) ได้เสด็จไปยัง เมืองมิลลา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(2) รามายณะ พาลกาณฑ์ (R.I.36.1-31)

tapyamāne tapo deve devāḥ sarṣiganāḥ purā /
 senāpatimīpsantāḥ pitāmahamupāgaman //1//
 tato' bruvansurāḥ sarve bhagavantam pitāmahaṁ /
 pranīpatya subham vākyam sendrāḥ sāgmipurogamāḥ //2//
 yo naḥ senāpatirdeva datto bhavatā purā /
 sa tapaḥ paramāsthāya tapyate sma sahomayā //3//
 yatrānantaram kāryam lokānām hitakāmyayā /
 sāvidhatsva vidhānājña tvam hi naḥ paramā gatih //4//
 devatānām vacāḥ sruvā sarvalokapitāmahaḥ /
 sāntvayanmadhurāirvāistridasānidamabravīt //5//
 sāilaputryā yaduktam tanna prajāsyathā patniṣu /
 tasyā vacanamakliṣtam satyameva na saṁsayah //6//
 iyamakāsagā gaṅgā yasyāṁ putram hutāsanāḥ /
 janayisyati devānām senāpatimarindamam //7//
 jyesthā sāilendraduhitā mānayisyati tam sutam /
 umāyastadbahumatam bhaviṣyati na saṁsayah //8//
 tacchrutvā vacanam tasya kṛtārthā raghunandana /
 pranīpatya surāḥ sarve pitāmahamapūjayan //9//
 te gatvā parvatam rāma kailāsam dhātumanditam /
 agniṁ niyojayāmasuḥ pūtrārtham sarvadevatāḥ //10//
 devakāryamidam deva samādhatsva hutāsana /
 sāilaputryā mahātejo gaṅgayāṁ teja utsrja //11//
 devatānām pratijnāya gaṅgamabhyetya pāvakaḥ /
 garbham dhārāya vai devī devatānamidam priyam //12//

ityetaḍvacanam śrutvā divyam rūpamadhārayat /
 sa tasyā mahimāṃ dr̥stvā samantāḍavakīryata //13//
 samantatastadā devīmabhyasiñcata pāvakah /
 sarvasrotāṃsi purnāni gaṅgāyā raghunandana //14//
 tamuvāca tato gaṅgā sarvadevapurohitam /
 asaktā dhāraṇe deva tava tejah samuddhatam /
 daḥyamānāgninā tena sampravyathitacetanā //15//
 athābravididam gaṅgam sarvadevahutāsanah /
 iha hāimavate garbho' yam samnivesyatam //16//
 śrutvā tvagnivaco gaṅgā tam garbhamatibhāsvaram /
 utsalarja mahatejah srotobhyo hi tadānagha //17//
 yadasyā nirgatam tasmāttaptajambūnadaprabham /
 kāñcanam dharanīm prāptam hiraṇyamamalam śubham //18//
 tamram kārsṇāyasam caiva taikṣṇyādevābhijāyata /
 malam tasyābhavattatra trapu śisakameva ca //19//
 tadetaddharanīm prāpya nānādhāturavardhata //20//
 niksīptamātre garbhe tu tejobhirabhiranjitam /
 sarvam parvatasamnaddham sāuvarṇamabhavadvanam //21//
 jātarūpamiti khyātam tadā prabhṛti rāghava /
 suvarṇam puruṣavyāghra hutāsanasamaprabham //22//
 tam kumaram tato jātam sendrah sahamarudganah /
 kṣīrasambhāvanārthāya kṛttikah समयोजयान् //23//
 tāh kṣīram jātamātrasya kṛtvā समयामुत्तमम् /
 daduh putro'yamasmakam sarvasāmiti niscitah //24//

tatastu devataḥ sarvāḥ kār̥tikeya itī bruvan /
 putrastrāilokyavikhyāto bhaviṣyati na saṁsayah //25//
 tesāṁ tadvacanaṁ sruvā skannaṁ garbhaparīsrave /
 snāpayanparayā lakṣmyā dīpyamānamivānalam //26//
 skanda ityabruvandevāḥ skannaṁ garbhaparīsravāt /
 kār̥tikeyaṁ mahābhāgaṁ kakutstha jvalanopamam //27//
 prādurbhūtaṁ tataḥ kṣīraṁ kṛttikāmanuttamam /
 śannāṁ śadānāno bhūtvā jagraha stanajam payah //28//
 gr̥hitvā kṣīramekāṇā sukumāravapustaḍa/
 ajayatsvena vīryeṇa dāityasāinyagaṇānvibhuḥ //29//
 surasenāgaṇapatim tatastamamaladyutim /
 abhyaśiñcansuragaṇāḥ sametyāgnipurogamāḥ //30//
 eṣa te rāma gaṅgāyā vistaro' bhīhito mayā /
 kumārasambhavascaiva dhanyaḥ puṇyastathāiva ca //31//

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำแปล

1. ในครั้งก่อน เมื่อหาเทพกำลังบำเพ็ญตะบะ เทพทั้งหลายพร้อมทั้งคณะฤๅษีเมื่อปรารถนาเสนาบดี ได้เข้าเฝ้าพระบิดามหะ (ปู่ของโลก)
2. จากนั้น เทพทั้งหมดพร้อมทั้งพระอินทร์ มีพระอัคนีเป็นหัวหน้า เมื่อได้น้อมไหว้ความปิตามหะแล้ว ได้กล่าวถ้อยคำอันนำมาซึ่งความชื่นชมว่า
3. โอ เทวะ เทพองค์ที่พระองค์ตั้งไว้เป็นเสนาบดีของพวกเราในอดีต บัดนี้เทพองค์นั้นได้บำเพ็ญตะบะอย่างยิ่งยวดกับอุมมา เทวี
4. โอ ท่านผู้รู้สิ่งทีควรทำ ขอท่านจงพิจารณาสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่โลก เพราะว่าท่านเป็นที่พึ่ง (ศติ) ของพวกเราทั้งหลาย
5. เมื่อได้ฟังคำกล่าวของ เทพทั้งหมด ปู่แห่งโลกทั้งหมดได้ตรัสถ้อยคำนี้กับ เทพจำนวน 33 องค์ ด้วยถ้อยคำอันไพเราะว่า
6. คำ (สาป) ของธิดาเขาไกลาสที่กล่าวไว้ (ว่า) ท่านทั้งหลายจะไม่มีบุตรกับภรรยาของตนนั้น ไม่ใช่เรื่องเหลวไหล เป็นความจริงอย่างไม่ต้องสงสัย
7. พระอัคนีจะให้คงคา เทวีซึ่งไหลมาจากสวรรค์ ก่อกำเนิดบุตรผู้จะเป็นเสนาบดี (ของสวรรค์และโลก) และกำจัดศัตรูของ เทพเจ้าด้วย
8. ลูกสาวของผู้เป็นใหญ่แห่งขุน เขาจะทำให้ลูกชายนั้น เป็นที่ชื่นชอบ (ของเทพและมนุษย์) อุมมา เทวีก็มีความยินดีมากโดยไม่ต้องสงสัย
9. โอ ท่านผู้เป็นที่ชื่นชอบของรฐ เมื่อได้ฟังคำของพระบิดามหะนั้นแล้ว เทพผู้ทำประโยชน์ทั้งหลายได้น้อมไหว้และบูชาพระองค์
10. โอ รามะ เทพเหล่านั้นไปยังเขาไกลาสอันประดับด้วยธาตุต่าง ๆ (เพชรนิลจินดา) แล้วบูชาพระอัคนี เพื่อปรารถนาบุตร (กล่าวว่า)

11. โอ เทวะ ผู้เสวยเครื่องสังเวทของสรวง ท่านจงยังกิจที่ควรทำสำหรับเทพเจ้านี้ให้สำเร็จ โอ ท่านผู้ทรงอำนาจยิ่งใหญ่ ขอท่านจงสร้างเดชกับธิดาของภูเขาน้ำคองคา

12. เมื่อรับคำของ เทวดาทิ้งหลายแล้ว พระอัคนีได้มุ่งหน้าไปยังแม่น้ำคองคา และกล่าวว่า โอ เทวี ขอท่านจงทรงครรภ์ซึ่งเป็นที่พอใจของ เทพเจ้าทั้งหลาย

13. พอได้ฟังคำกล่าวของพระอัคนีดังนี้แล้ว คองคาเทวีได้แปลงร่างเป็นนางฟ้า พระอัคนีเมื่อได้เห็นความงามอันยิ่งใหญ่ของนาง ได้กระจายพระองค์ไปรอบ ๆ (คองคา)

14. ในคราวนั้น เทพเจ้าแห่งไฟได้รุดคองคาเทวีไปโดยรอบ (สาคน้ำไปรอบ ๆ) โอ ท่านผู้เป็นที่ชื่นชมชอบของรศู กระแสธารทั้งหมดได้เต็ม เปี่ยมด้วยพระคองคา (น้ำ)

15. ต่อมา คองคาเทวีได้กล่าวกับ เทพเจ้าแห่งไฟผู้เป็นบุรพิตของเทพทั้งหมดว่า โอ เทวะ ข้าฯ ไม่สามารถจะทรงเดชอันร้อนแรงของท่านไว้ได้ ร่างกายของข้าฯ ร้อนรุ่มอยู่เหมือนถูกไฟเผา

16. ลำดับต่อมา ผู้เสวยเครื่องบวงสรวงของ เทพทั้งหมด พระอัคนี ได้กล่าวคำนี้กับ คองคาเทวีว่า ท่านจงวางครรภ์ (เชื้อ) นี้ลงที่เชิง เขาตีฆานต์

17. ส่วนคองคาเทวี เมื่อได้ฟังคำพูดของพระอัคนีแล้ว โอ ท่านผู้ไม่มีมลทิน (นาง) ได้ทำให้ครรภ์นั้นมีแสงสว่างขึ้นจากกระแสธาร

18. ดังนั้น สิ่งใดที่เกิดจากแม่คองคา สิ่งนั้นคือแสงแห่งชมพูทะอันบริสุทธ์ เป็นทอง เมื่อตกลงบนธรณีก็มีรัศมี เรื่องรองคล้ายทองที่ปราศจากมลทิน

19. ถ้ามี เกลืออยู่ มันก็จะทำให้แผ่นดินเกิด เป็นทองแดงและ เหล็กนั้นเอง ถ้ามีสิ่งบริสุทธ์ปนอยู่ มันก็จะกลายเป็นสังกะสีและแร่ดีบุก

20. เมื่อธาตุนั้นตกลงบนแผ่นดิน มันก็จะเจริญขึ้นมา

21. เมื่อครรภ์นั้นเพียงแต่ถูกเหวี่ยงไป บ่าที่แน่นชนิดตามภูเขาทิ้งหมดจะกลายเป็นสีทอง และส่องสว่าง เพราะ เชนทั้งหลาย

22. โอ รัมมะผู้เป็นมูรุษเสือ (เสือคน) ตั้งแต่นั้น เป็นต้นมา ทองที่เป็นแสงของ พระอัคนี เรียกว่า "ชาครุประ"

23. จากนั้น เทพทั้งหลายพร้อมด้วยพระอินทร์และหมู่บุตรได้มอบกุมารคนที่เกิดแล้วนั้น แก่กฤตติกาทั้งหลาย เพื่อเลี้ยงดูด้วยน้ำนม

24. ในเวลาที่กุมารสัปดาห์เกิดขึ้นมา เท่านั้น กฤตติกาทั้งหลายได้ให้น้ำนมแล้วตกลงกันว่า กุมารคนนี้เป็นบุตรของ เราทั้งหมด

25. จากนั้นมา เทวดาทั้งหมดเรียกกุมารนั้นว่า "การติเกยะ" บุตรคนนี้ จักมีชื่อเสียง ในโลกทั้งสาม โดยไม่ต้องสงสัย

26. เพราะได้ฟังคำกล่าวของ เทพเจ้าเหล่านั้น พวกเขาอบน้ำให้กุมารนั้นผู้คลอดมา จากครรภ์ ส่องสว่างด้วยรัศมีอันประเสริฐ เหมือนไฟที่กำลังลุกโชติช่วง

27. โอ รัมมะ (kakutstha) เทพทั้งหลาย เรียกการติเกยะผู้เคลื่อนออกจากครรภ์ ผู้ยิ่งใหญ่ชื่อว่า "สกันทะ" ผู้เปรียบได้กับไฟ

28. จากนั้น น้ำนมอันวิเศษของกฤตติกาทั้งหลายก็ได้เกิดขึ้นมา กุมารมีหน้า 6 หน้า ได้ดูคนน้ำนมอันเกิดขึ้นจากถันของกฤตติกา ผู้เป็นแม่นมทั้งหก

29. เมื่อได้ดื่มน้ำนมแล้ว กุมารเป็นเด็กที่น่ารัก มีร่างกายเติบโตขึ้นมาในวันเดียว เป็นผู้ใหญ่ มีชัยชนะหมู่กองทัพแพทย์ ด้วยความกล้าหาญของตน

30. ครั้นแล้ว หมู่แห่งเทพมีพระอัคนีเป็นหัวหน้าได้แต่งตั้ง (อภิชก) การติเกยะผู้ไร้มลทินและผู้โชติช่วง เป็นหัวหน้าของหมู่เสนาของเทพ

31. โอ รัมมะข้าฯ ได้เล่าเรื่องของคงคาเทวีแก่ท่านโดยพิสดารแล้ว รวมทั้งการเกิดของกุมารอันน่าประหลาดและศักดิ์สิทธิ์ด้วย

ฉายานามของพระอัศนี

ในวรรณคดีสันสกฤต พระอัศนีมีฉายานามมากกว่า 90 ฉายา ฉายานามเหล่านี้เกิดจากคุณสมบัติประจำตัว กำเนิด หน้าที่ บทบาท ตลอดจนความสำคัญของพระอัศนีที่มีต่อผู้เคารพนับถือในสถานการณต่าง ๆ

ต่อไปนี้ เป็นฉายานามของพระอัศนีเรียงตามลำดับอักษรในภาษาสันสกฤต

1. อนละ (anala) ไฟ, ผู้ไม่มีมลทิน¹
2. อนิลสารถี (anilasārathī) ผู้มีลมเป็นพาหนะ²
3. อปาม ครรภะ (apām garbha) ผู้เป็นเชื้อหรือลูกอ่อนของน้ำ³
4. อปาม นปาด (apām napāt) ผู้เป็นลูกหรือหลานของน้ำ⁴
5. อภิมานี (abhimānī) ผู้เย่อหยิ่ง⁵
6. อโยทัมฆฎระ (ayodamṣṭra) ผู้มีกรามเหล็ก⁶
7. อรวิสูต (aranīsuta) ผู้เป็นลูกของไม้อรวิ⁷
8. อัศนี (asani) ผู้เป็นสายฟ้า⁸

¹ Hopkins, Epic Mythology p.97.

² MarkP.XCIX.31

³ RV.1.70.2;VII.9.3

⁴ RV.III.1.13

⁵ Viṣṇu Purāna, trans, H.H. Wilson, p.71.

⁶ RV.X.87.2

⁷ R.V.13.41

⁸ SBr.VI.1.2.14

9. อาตมานตริกษะ (ātmāntarikṣa) ผู้มีอากาศเป็นร่างกาย⁹
10. อีสานะ (īśāna) ผู้เป็นใหญ่ (พระอาทิตย์)¹⁰
11. อุคระ (ugra) ผู้ดุร้าย, มีอำนาจ (ลม)¹¹
12. อุษฺรบุธ (uśarbudh) ผู้ปลุกให้ลุกขึ้นในเวลาเช้า¹²
13. อรชนปาด (ūrjanapāt) ผู้เป็นลูกหรือหลานของพลัง¹³
14. อรชปติ (ūrjapati) ผู้เป็นเจ้าของพลัง¹⁴
15. อรธวโศจิ ūrdhvasoci) ผู้มีเปลวขึ้นเบื้องสูง¹⁵
16. กวี (kavi) กวี, ผู้ฉลาด, ผู้เป็นนักปราชญ์¹⁶
17. กัทยวาทนะ (kavyavāhana) ผู้ถือบทสวด¹⁷
18. กฤปิฏโยนิ (krpīṭayoni) ผู้เกิดจากไม้¹⁸
19. กฤษณวรรคมัน (kṛṣṇavartman) ผู้มีทางเดินสีดำ¹⁹
20. กรัทยาทะ (kravyāda) ผู้กินเนื้อสด²⁰

⁹VS.XI.20

¹⁰SBr.VI.1.3.17

¹¹SBr.VI.1.3.13

¹²RV.V.1.8;VIII.3.5

¹³RV.V.17.5

¹⁴Hopkins, Epic Mythology, p.97.

¹⁵RV.VI.15.2

¹⁶RV.X.87.9

¹⁷TS.II.5.8.6

¹⁸RV.X.28.8

¹⁹Hopkins, Epic Mythology, p.97.

²⁰RV.X.16.9

21. กุมาระ (kumāra) ผู้เป็นเด็กหนุ่ม²¹
 22. กรหปติ (grhapati) ผู้เป็นเจ้าของบ้าน²²
 23. ขฤตโยนิ (ghrtayoni) ผู้เกิดจากเนยใส²³
 24. ขฤตปฤษฐะ (ghrtapṛsthā) ผู้มีเนยใสเป็นหลัง²⁴
 25. ขฤตทานนะ (ghrtāna) ผู้มีเนยใสเป็นอาหาร²⁵
 26. จตุรักษะ (caturakṣa) ผู้มีตา 4 ตา²⁶
 27. จันทรธนะ (candraratha) ผู้มีพระจันทร์เป็นรถ²⁷
 28. จิตรภาณู (citrabhānu) ผู้มีรังสีรุ่งเรือง²⁸
 29. จิตรโสจิ (citrāsoci) ผู้มีเปลวคงาม²⁹
 30. ชโยติธนะ (jyotiratha) ผู้มีแสงสว่างเป็นรถ (หาคณะ)³⁰
 31. ชวลนะ (jvalana) ผู้มีเปลว, ผู้รุ่งเรือง³¹
 32. ชาตเวทัส (jātavedas) ผู้รู้สิ่งที่เกิดขึ้นแล้วทั้งปวง³²

²¹SBṛ.VI.1.3.18

²²RV.II.1.2;X.91.10

²³RV.II.3.11;V.8.6

²⁴RV.V.4.3;VII.2.4;X.122.4

²⁵RV.II.6;VII.3.1

²⁶RV.I.31.13

²⁷RV.III.5.3;V.1.11

²⁸RV.II.10.2;V.26.2;VI.103;VII.9.3

²⁹RV.I.27.6

³⁰RV.I.140.1

³¹MBh.I.220.29 (Roy แปลว่า ผู้กลืนกิน MBh.R.I.220 p.446)

³²RV.VI.15.13 (ฉายานามนี้ปรากฏในคัมภีร์ฤคเวทมากกว่า 120 ครั้ง)

33. ตบูนปาด (tanūnapat) ผู้เป็นลูกของเขาเอง³³
 34. ตปุรชัยภะ (tapurjambha) ผู้มีพื้นลูกไซน³⁴
 35. ตโมหัน (tamohan) ผู้กำจัดความมืด³⁵
 36. ติมิราปะหะ (timirāpaha) ผู้ฆ่าความมืด³⁶
 37. ดิคมเหติ (tigmaheti) ผู้มีอาวุธแหลมคม³⁷
 38. ดิคมชัยภะ (tigmajambha) ผู้มีพื้นแหลมคม³⁸
 39. ดริปัสตยะ (tripastya) ผู้มีบ้าน 3 บ้าน³⁹
 40. ดริบุรธา (trimūrdhā) ผู้เสียว 3 เสียว⁴⁰
 41. ดริสธัสถะ (trisadhastha) ผู้มีที่พัก 3 แห่ง⁴¹
 42. ทมุนัส (tamūnas) ผู้เป็นพระประจำบ้าน⁴²
 43. ทหนะ (dahana) ผู้เผาผลาญ⁴³
 44. ทยสปฤษฐะ (dyusprsthā) ผู้มีเท้าเป็นหลัง⁴⁴

³³Brih.II.26

³⁴RV.I.58.5;VIII.23.4

³⁵RV.I.140.1

³⁶Hopkins, Epic Mythology, p.97.

³⁷RV.IV.4.4

³⁸RV.I.79.6;IV.5.4

³⁹RV.VIII.39.8

⁴⁰RV.I.146.1;TS.II.5.8.6

⁴¹RV.III.20.2

⁴²RV.V.4.5;VII.42;X.91.2

⁴³Hopkins, Epic Mythology, p.79.

⁴⁴VS.XI.20

45. ทรวันนะ (dravanna) ผู้มีไม้แห้ง เป็นอาหาร⁴⁵
 46. ทรวิไณทะ (dravinoda) ผู้ประทานทรัพย์สมบัติ⁴⁶
 47. ทวิชันมัน (dvijanman) ผู้เกิด 2 ครั้ง⁴⁷
 48. ทวิมาตา (dvimātā) ผู้มีมารดา 2 มารดา⁴⁸
 49. ธาตฤ (dhātr) ผู้ทรงไว้ (รักษา)⁴⁹
 50. ธุมเกตู (dhūmaketu) ผู้มีควัน เป็นสัญลักษณ์⁵⁰
 51. นราศัมสะ (narasamsa) ผู้เป็นที่แซ่ช่องสรร เสริฐของคน⁵¹
 52. ปถิกฤต (pathikrt) ผู้สร้างทาง⁵²
 53. ปวมานะ (pavamana) ผู้ทำให้ผู้อื่นบริสุทธิ์⁵³
 54. ปาปหัน (pāpahan) ผู้ทำลายบาป⁵⁴
 55. ปิงคากษะ (pingaksa) ผู้มีนัยน์ตาสีเหลือง⁵⁵
 56. ปฤถิวีสถัสถะ (prthivīsadhastha) ผู้มีโลกเป็นที่หัก⁵⁶

⁴⁵RV.II.7.6

⁴⁶RV.I.15.10;II.6.3

⁴⁷RV.I.140.2;149.4

⁴⁸RV.I.31.2

⁴⁹Hopkins, Epic Mythology, p.97.

⁵⁰RV.X.4.5

⁵¹Brih.II.28

⁵²Hopkins, Epic Mythology, p.98.

⁵³Brih.II.29;

⁵⁴Hopkins, Epic Mythology, p.103.

⁵⁵MarkP.XCIX.48

⁵⁶VS.XI.20

57. ประเจตัส (pracetas) ผู้ฉลาด⁵⁷
 58. ปรียาดิติ (priyātithi) ผู้เป็นแขกที่น่ารัก⁵⁸
 59. ภวะ (bhava) ผู้เป็นภพ หรือ เมฆฝน⁵⁹
 60. ภรตะ (bharata) ผู้ถือเครื่องบวงสรวง⁶⁰
 61. ภูตปติ (bhūtapati) ผู้เป็นเจ้าของสัตว์โลก⁶¹
 62. มโนยุช (manoyuj) ผู้เทียบด้วยใจ⁶²
 63. มหาเทวะ (mahādeva) ผู้เป็นมหาเทพ⁶³
 64. มาตริศวัน (mātarisvan) ผู้เป็นพระมาตริศวัน⁶⁴
 65. ยวิษฐะ (yavistha) ผู้หนุ่มที่สุด⁶⁵
 66. รักษะ (raksa) ผู้รักษา⁶⁶
 67. รากโซหัน (rāksohan) ผู้ทำลายรากษส⁶⁷
 68. โลกสากษี (lokasākṣī) ผู้เป็นพยานกิจกรรมของโลก⁶⁸

⁵⁷RV.X.87.9

⁵⁸RV.VIII.84.1

^{59'}SBr.VI.1.3.15

^{60'}SBr.I.4.2.2

⁶¹Hopkins, Epic Mythology, p.97.

⁶²RV.IV.2.4

^{63'}SBr.VI.1.3.16

⁶⁴RV.I.140.8;X.17.4

⁶⁵RV.III.1.20

⁶⁶Mani, Purānic Encyclopaedia, p.15.

⁶⁷RV.X.87.1

⁶⁸R.VI.40.4lsq.

69. วสุเรตัส (vasuretas) ผู้เป็นเชื้อแห่งทรัพย์สมบัติ⁶⁹
 70. วหนิ (vahni) ผู้นำไฟ (เครื่องบวงสรวง)⁷⁰
 71. วาตสารถิ (vātasārathi) ผู้มีลมเป็นพาหนะ⁷¹
 72. วิद्यุตรถะ (vidyudratha) ผู้มีสายฟ้า⁷²
 73. วิสวรูปา (visvarūpā) ผู้มีหลายรูปหลายร่าง⁷³
 74. วิสวาทะ (visvāda) ผู้กินทุกสิ่งทุกอย่าง⁷⁴
 75. วิสพติ (vispati) ผู้เป็นเจ้าแห่งชุมชน⁷⁵
 76. วิสวเวทัส (visvavedas) ผู้เป็นสัพพัญญู⁷⁶
 77. วิดีโหดระ (vītihotra) ผู้ได้รับเชื้อเชิญเพื่อความชื่นชม⁷⁷
 78. เวทกฤต (vedakṛt) ผู้สร้างพระเวท⁷⁸
 79. สมิครรภะ (samīgarbha) ผู้มีไม้ศมีเป็นเชื้อ⁷⁹
 80. ศิخين (sikhin) ผู้มีเปลว, ผู้มีเปลวเป็นยอด⁸⁰

⁶⁹Hopkins, *Epic Mythology*, p.97.

⁷⁰MBh.XIII.92.9sq.

⁷¹MBh.III.82.59

⁷²RV.III.14.1

⁷³RV.IV.2.4

⁷⁴RV.VIII.44.26

⁷⁵RV.I.96.4

⁷⁶RV.I.96.I;X.11.1

⁷⁷Mani, *Purānic Encyclopaedia*, p.15.

⁷⁸Hopkins, *Epic Mythology*, p.98.

⁷⁹H.13928F

⁸⁰MBh.R.II.31.p.516.

81. สุกรวรรณะ (sukravarna) ผู้มีสีกายบริสุทธิ์⁸¹
 82. สุกโรศิจิ (sukrasocih) ผู้มีเปลวรุ่งเรือง⁸²
 83. โศจิกะ (socikesa) ผู้มีเปลวเป็นผม⁸³
 84. สรรพะ (sarva) ผู้เป็นทุกสิ่งทุกอย่าง⁸⁴
 85. สรรพเทวะ (sarvadeva) ผู้เป็นเทพทั้งหมด⁸⁵
 86. สหสบุตร (sahasaputra) ผู้เป็นบุตรของพลัง⁸⁶
 87. สหัสรมุขกะ (sahasramuska) ผู้มีแสงนับด้วยพัน⁸⁷
 88. สหัสราภะ (sahasrakṣa) ผู้มีตา 1000 ตา⁸⁸
 89. สหัสราจิต (sahasrajit) ผู้ชนะดั่งพัน⁸⁹
 90. สหัสรสฤงคะ (sahasrasringa) ผู้มีเขาจำนวนพัน⁹⁰
 91. สันตปาปะ (santāpa) ผู้เหมาลาญ (สันตปา) ⁹¹

⁸¹RV.I.140.I;V.2.3

⁸²RV.VII.15.10;VIII.23.20

⁸³RV.I.45.6;III.17.1sq.

⁸⁴SBr.VII.3.11

⁸⁵MBh.XIII.85.20

⁸⁶RV.III.14.1;VII.1.1

⁸⁷RV.I.79.12

⁸⁸Ibid.

⁸⁹RV.I.188.1

⁹⁰RV.V.1.8

⁹¹Mani, Puranic Encyclopaedia, p.15.

๙๒. สัปตชีวาหา (saptajihvā) ผู้มีลิ้น 7 ลิ้น^{๙๒}
 ๙๓. สัปตารจิ (saptār̥ci) ผู้มีเปลว 7 แฉก^{๙๓}
 ๙๔. สมัทธระ (sumadratha) ผู้มีรถสวยงาม^{๙๔}
 ๙๕. หริเกสะ (harikesa) ผู้มีผมสีทอง^{๙๕}
 ๙๖. หัทยวาหนะ (havyavāhana) ผู้ถือ (นำ) เครื่องบวงสรวง^{๙๖}
 ๙๗. หุตาศนะ (hutāsana) ผู้กินเครื่องสังเวद्य^{๙๗}
 ๙๘. หิรัณยตันต์ (hiranyadant) ผู้มีฟันสีทอง^{๙๘}
 ๙๙. หิรัณยเรตัส (hiranyaretas) ผู้มีเขี้ยวเป็นทอง^{๙๙}

^{๙๒}RV.VIII.61.1

VS.XVII.79

^{๙๓}MBh.XVII.1.34

^{๙๔}RV.III.3.9

^{๙๕}MBh.R.II.31.p.516.

^{๙๖}RV.I.44.2sq.

^{๙๗}MBh.R.I.225.R.VI.104.26sq.MārkP.XCIX.65

^{๙๘}RV.VI.2.3

^{๙๙}MBh.R.XIII.85.p.137.

ประวัติผู้เขียน

นายธีรศักดิ์ ประจันพล เกิดวันที่ 11 ธันวาคม 2487 ที่จังหวัดร้อยเอ็ด
สำเร็จปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (ภาษาไทย) จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อ พ.ศ. 2522
เข้าศึกษาในแผนกวิชาภาษาบาลี-สันสกฤต เมื่อปีการศึกษา 2525 ในขณะทำวิทยานิพนธ์
ได้รับอนุมัติจากกรมสามัญศึกษา ให้มาช่วยราชการเป็นการภายในและชั่วคราวที่โรงเรียน
มัธยมวัดดุสิตาราม เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ปัจจุบันรับราชการครู ตำแหน่งอาจารย์
2 โรงเรียนโพธิทองพัฒนวิทยา อำเภอโพธิทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย